

libet habere possunt (3). Consecratum ministrum sacramenta omnia postulant, excepto Baptismo, qui à quocumque collatus valet (4), et excepto Matrimonio, si vera est opinio illorum, qui putant, ejus ministros esse ipsos contrahentes (5).

(1) Quæsitum est in scholis, num soli viatores homines, an etiam Cælestes, atque Angeli sacramentorum ministri sint? Certe viatoribus tantum hominibus id munus à Christo datum, sacræ literæ ostendunt; quod præ ceteris animadvertit Chrysostomus *de Sacerdot. lib. 5 n. 5 opp. tom. 1 pag. 535 edit. Montfauconii Paris. 1718*, ideoque ab eo ministerio Cælestes, atque Angelos excludos habere debemus; quamquam, uti docet D. Thomas *par. 5 quæst. 64 art. 7*, possit Deus, ubi velit, etiam Angelis *extra ordinem* hoc munus committere.

(2) Concilium Tridentinum Sess. 7 can. 10. *de Sacram.*

(a) Sacramentorum Minister ordinarius Parochus est: *Trid. Sess. 25 Ref. c. 1.—Tarracon. Syn. an. 1291*: nullus Clericus præsumat quodcumque Sacramentum ecclesiasticum alteri parochiano aliquatenus ministrare, absque licentia proprii Rectoris, seu Diocæsani, vel Officialis ejusdem. *V. tom. 1 pag. 250 §. 92.*

(5) Discriminis ejus causas accurate, cum primis, enucleateque nuper illustravit V. Cl. Fr. Hermanus Dominicus Christianopolus, *Ord. Præd., in libro: della Nullità delle assoluzioni ne' casi riservati; cap. 2 sect. 1 §. 5 pag. 142 seqq.*

(4) *Can. 21, 25, 26, de Consecr. dist. 4.*

(5) De hac questione suus erit agendi locus paulo post, cum de Matrimonio disputabimus.

14. In conficiendis sacramentis Ministri media tantum salutis exhibent, et tractant, neque suam gerunt personam, sed Christi, qui eadem instituit, et à quo vis eorum procedit (1). Quare sive bonis, sive pravis imbuti sint moribus, sacramenta conficiunt, et conferunt, modo id faciant, quod in sacro illo explendo munere catholica Ecclesia fieri jubet. Hinc mali ministri sibi quidem æternam perniciem, et mortem afferunt, cum sancta tractant impure, se l impedire non possunt fructum gratiæ, qua donantur, qui sacramenta recte suscipiunt (2).

(1) Concilium Trident. Sess. 7 *de Sacrament. Can. 12 et Sess. 7 de Baptism. can. 4 Magnum quidem est baptismus*, inquit S. Jo. Chrysostomus *Hom. 5 in 1 ad Corinth. n. 2 pag. 18 tom. 10 ed. Paris. 1752, sed non illud magnum facit is, qui baptizat; sed qui in baptismate invocatur.* Confer etiam S. Augustinum *de Baptismo Contr. Donat. lib. 3 c. 10 col. 115 et Contr. Crescon. lib. 5 cap. 8 col. 459 tom. 9 ed. Venet. 1755*, et S. Gregorium Nazianzenum *Orat. 40 in S. Baptismo p. 656 tom. 1 opp. ed. Paris. an. 1690*. Atque huc spectat S. Joannes I. 55, et S. Paulus *1 ad Corinth. I. 11 et seq. et 5. 4 et seq.*

(2) *Memento ergo*, ait Augustinus *lib. 2 Contr. liter. Petil. cap. 47 col. 255 tom. 9*, sacramentis Dei nihil obesse mores malorum homi-

num, quo illa vel omnino non sint, vel minus sancta sint. *Et tract. 5 in Joan. num. 18 tom. 3 part. 2 col. 528 opp. ed. Ven. cit. Dedit baptismum, inquit, Judas, et non baptizatum est post Judam, dedit Joannes, et baptizatum est post Joannem. Quia si datus est à Juda baptismus, Christi erat; qui autem à Joanne datus est, Joannis erat; non Judam Joanni, sed baptismum Christi, etiam per Judæ manus datum, baptismum Joannis, etiam per manus Joannis dato, recte præponimus.* Atque hæc causa erroris fuit Novatianis, Donatistis, S. Cypriano, et ceteris, quod non distinguentes externum sacramenti opus humanum ab interno effectu divino, perperam existimarunt, effectum sacramenti necessarium ab homine ministrante, non à sanctificante Deo procedere, uti observat Augustinus *de Baptism. Contr. Donatist. lib. 6 cap. 1 col. 161 tom. 9 edit. indic.*

15. Quamquam autem sacramenta opus non habeant Ministri sanctitate, postulant tamen ejus intentionem, hoc est, deliberatam voluntatem id, quod agitur, conficiendi (1). Quam intentionem scholæ triplicem faciunt: *actualem*, quæ præsto est, cum ad id, quod agimus, animum appellimus, et nihil omnino aliud cogitamus; *virtualem*, quæ adesse dicitur, cum ad aliquid primum animum adjunximus, neque postea voluntatem hanc revocavimus, sed adhuc in ea perseveramus, licet aliud cogitemus, cum rem ipsam agimus; denique *habitualementem*, quam habet, qui nulla animi deliberatione, sed tantum consuetudine proclivis ad sacrum ministerium, atque alio distracto animo, sacramentum administrat. Sane *actualis* voluntas efficacissima est, *virtualis* sufficit ad vim sacramenti, *habitualementem* autem plane inutilis est (2).

(1) *Conc. Tridentinum Sess. 7 Can. 11 de Sacram.*

(2) S. Thomas *part. 2 q. 64 art. 3* sufficere ait *habitualementem* intentionem *ad perfectionem sacramenti*; sed ei voluntas *habitualementem* est, quam nos hodie *virtualem* appellamus.

16. Nam sacramentalis actio humano modo fieri debet; scilicet, non more pecudum, sed certo, ac deliberato animo, quod est proprium hominis, qui particeps rationis est. Atqui modum humanum non præstat habitualis intentio, quam habent etiam amentes, dormientes, ebrii, qui certe non humano agunt modo, nec cum judicio rationis, quidquid agunt. Ferri voluntas debet in ea, quæ Christus jussit, quæque facit Ecclesia (1), eaque in hoc opere conficiendo seria, ac deliberata esse debet (2). Nam sacramenta mimice, et per jocum, aut diis causa administrata nulla, et inania sunt.

(1) Concilium Florentinum in *Instruct. ad Armenos* apud Labbæum tom. 48 *Concil. col. 547 edit. Venet. Conc. Tridentinum Sess. 7 de Sacram. in gener. can. 11* Hinc inter ceteras propositiones ab Alexandro VIII. proscriptas illa etiam refertur: *Valet Baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: non intendit quod facit Ecclesia.* Quamquam vero Minister sacramentum conficiens debeat intendere, quod facit Ecclesia, necesse tamen non est, eum etiam intendere id, quod ipsa intendit Ecclesia, quæ per illum actum verum conferri sacramentum, et gratiam sacramentalem docet. Scilicet si quis improbus Minister intus inclusa cogitatione putet, sacramentum non eam vim habere, quam habere censet Ecclesia, sed tamen serio velit hos ipsos, quos Ecclesia adhibet, externos ritus peragere, hæc intentio faciendi id, quod facit Ecclesia, non quod ea intendit, satis quidem habetur ad vim sacramenti. Audiendus ea de re D. Thomas in *Summ. par. 3 quæst. 64 art. 9*, cujus hæc verba sunt: *Si quis patiatu fidei defectum circa ipsum sacramentum, quod exhibet, licet credat, per id, quod agitur exterius, nullum sequi interiorum effectum, non tamen ignorat, quod Ecclesia catholica intendit per huiusmodi, quæ exterius aguntur, præbere sacramentum; unde non obstante infidelitate, potest intendere facere id, quod facit Ecclesia, licet æstimet id nihil esse, et talis intentio sufficit ad sacramentum.* Ita Ecclesia ratum firmum habuit Baptismum collatum à Pelagianis, licet ipsi non cogitarent de delendo originali peccato, quod negabant; et ita S. Pius V. approbavit baptismum Calvinianorum, licet ipsi intentionem non haberent baptizandi in remissionem peccatorum. Nam ad sacramenti integritatem nihil interesse docet Augustinus de *Baptism. lib. 7 cap. 53 col. 202 opp. tom. 9 cit. edit. Venet. quæ sit fides ministrorum.* Confer etiam eundem Augustinum Ep. 98 ad Bonifac. num. 5 col. 265 t. 2 ed. Ven. 1729. Ambrosius Chatarinus, è Dominicanorum familia, in eo, quem in vulgus edidit, cum Tridentina Synodus haberetur, libello de *Intentionis externæ sufficientia*, contendit, ad sacramentum rite, et recte administrandum satis esse, quod Minister intentionem habeat serio perficiendi ritum externum, qui ab Ecclesia adhibetur, quamquam interius dicat, se nolle facere, quod facit Ecclesia, modo exterius serio agat, nulloque signo pravam suam voluntatem ostendat. Sententia hæc à Tridentina Synodo damnata non est, sicuti monet Card. Palavicinus in *Histor. Concil. Trident. lib. 9 cap. 6 num. 2*, sed tamen à decreto Alexandri VIII., cuius nunc facta mentio est, grave vulnus accepit, uti inquit Benedictus XIV., qui de *Synod. diæces. lib. 7 cap. 4* ea de re accurate disputat. Sunt tamen, qui Catharini sententiam ita explicant, ut eam nullo modo proscriptam, atque improbatam fuisse defendant, et hi præsertim sunt Hyacinthus Serry in *Vindic. Catharin. Jueninij de Sacrament. dissert. 1 q. 5 art. 5. Drouvenius de Re Sacrament. lib. 1 quæst. 7 cap. 5 sect. 2 §. 1 et 2*

Hac de re videsis sap. Card. Goussset, Remensis Archiepiscopi, opus *Theologie Morale*, Paris. 1853, tom. 2, pag. 46 et 47.

(2) Lutherus lib. de *Captivit. Babylonica. cap. de Baptismo*, quique ejus deliramenta sequutus est, Kemnitius par. 2 *Exam. Conc. Trid.*, etiam per jocum collatum sacramentum valere existimarunt. Sed gravissimum errorem damnavit Leo X. in *Bulla Exurge Domine 44 art. 12 pag. 489 tom. 5 par. 5 Bullarii Romani ed. ult. indic.* et Concilium Tridentinum Sess. 14 de *Sacram. pœnit. Can. 6.* Quod de S. Athanasio narrat Socra-

tes *Hist. eccles. lib. 1 cap. 45 pag. 44*, et Sozomenus lib. 2 c. 17 pag. 67 ed. Vales. *Cantabrig 1720*, id vel falsum est, vel etiamsi verum sit, baptismus ab Athanasio non per jocum, sed serio, ac vere collatus haberi debet, sicuti observant PP. Maurini in *Vit. Athanasii tom. 1 pag. 9 edit. Patavii 1777.* Fabulosum est etiam, quod de mimico Genesii, ac Dioscori baptismo narratur; qua de re vide Jueninium de *Sacram. Dissert. 1 quæst. 6 cap. 1 de Sacram. in genere.*

(N. S. Sacramentorum Ministris plura observanda præcipiuntur: 1 Ut piam, sanctamque vitam ducant, qui semper parati sint ad sancta sancte tractanda. *Est enim æquissimum* (ait Synod. Valent. an 1565 Sess. 2, tit. 2 cap. 1) *atque etiam necessarium, magna animi puritate ea administrare, quæ admirabili Dei beneficio ad nostram omnium salutem sunt nobis collata.* 2 Ad Sacramenta administranda accessiti, statim adcurrant. Syn. Hispal. an. 1512 cap. 3: *Ut omnes Parochi sint diligentes in administrando Sancta Sacramenta, et signanter Baptismum infantibus, ad evitandum periculum, quod ex dilatione oriri posset; et exhortando, et requirendo suos Parochianos infirmos, ut consteantur, et Sanctum Sacramentum Eucharistiæ recipiant.* 3 Ut fidelis populus, qua par est reverentia, ad Sacramenta accedat, illorum vim, et usum pro suscipientium captu explicare non omittant: Synod. Trident. Sess. 24 Ref. cap. 7, et præf. Syn. Valent. *ibidem cap. 2*, et Hispal. cap. 1. 4 Ritus, quos in Sacramentorum administratione servandos Ecclesia jam recepit, non modo non omittant, neque contemnant, sed nec etiam in novos commutent: Synod. Trident. Sess. 7 can. 15. Unde Syn. Tolet. IV can. 26 alias 25, jam olim decreverat, ut quando Presbyteri in Parochiis ordinantur, libellum Officialem à Sacerdote suo accipiant, ut ad Ecclesias sibi deputatas instructi accedant, ne per ignorantiam etiam divinis Sacramentis offendant, ita ut quando ad Litanias, vel ad Concilium venerint, rationem Episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrant, vel baptizant. Idem præscripsit S. Carolus Borrom. in I Syn. Prov. respectiva.

Demum in ministrandis Sacramentis vitanda omnino est rei ejusque temporalis exactio. Vetus Ecclesia libenter accipiebat oblationes illas, quas ad Ecclesiæ Ministros, ac pauperes alendos fideles ipsi ultro exhibebant, nunquam vero in Sacramentorum administratione pretium, pecuniamve repetiit: *Neque enim pretio ulla res Dei constat:* (ait Tert. Apolog. 39). *Etiam si quod arcæ genus est, non de honoraria summa quasi redemptæ Religionis congregatur. Modicam unusquisque slipem menstrua die, vel cum velit, et si modo possit, apponit.* Nam nemo compellitur, sed sponte confert. Hinc Concil. Illiberit. Can. 48. constituit: *ut hi qui baptizantur.... nummos in concham non mittant, ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur;* et Later. II sub Innoc. II, cap. 2. in hunc modum decernit: *Et neque pro pastu, vel sub obtentu alicujus consuetudinis ante, vel post, à quoquam aliquid exigatur; vel ipse (qui Sacramenta suscipit) dare præsumat, quoniam Simoniacum est.* Id ipsum præscribunt Syn. Lateran. IV sub Innocent. III Can. 65, et quæ postea sequuti sunt Synodi. Synod. Tarracon. an. 1580, sub Cl. Antonio Augustino, Constitutionem subjiciamus: *Quum Sacramenta Ecclesie non solum sine Simonie labe, verum etiam sine suspitione, præbendu sint, caveant omnes, ne in eorum administratione quicquam exigant; aut etiam verbis, vel signis, directe, vel indirecte petant.* Videsis Collect. Jo. Teres Lib. 5 Tit. 2 cap. 2. Consonant plura Hispaniarum Concilia, tum prisca,

tum recentiora; præsertim Tolet. an. 1532 Act. III Decret. 26 alias 27.

Ceterum, sicut vetitum non est fidelibus, aliquid elemosynæ loco ministris offerre, ita ex altera parte licet ministris hujusmodi oblationes accipere; Concil. Lateran. III Cap. 42 de *Simonia*. At in hac oblatorum receptione, quævis vel tacita pactio vitanda est: id elucet potissimum, quum eadem promptitudine divitibus, ac pauperibus Sacramenta ministrentur: nam nulla, aut exigua ab istis, ab illis maxima, copiosaque speratur elemosyna. Hinc præf. Synod. Hispal., cap. 17, decrevit, ut *Sacerdotes, et ministri Ecclesiæ nullum pactum, vel conventionem faciant pro Missis, exsequis, et divinis Officiis; sed... quod pro sustentatione Sacerdotum, qui celebrant talia Officia, servetur laudabilis consuetudo, introducta à fidelibus circa elemosynam, quæ eis dari solet.*

Quod vero aliquando Parochi, congrua aliunde portione destituti, ex hujusmodi populi oblationibus vitam transigant; indecens visum non est sancire, vel taxare, quid Parocho in Sacramentorum administratione, aliisque sacris functionibus conferendum sit. Mos iste in Matrimonio administrando potissimum invaluit.

V. Gl. Auct., hujus lib. tit. 17 §. 6.

17. Nec tantum dantis, sed etiam accipientis sacramentum intentio est necessaria, ut illud valeat. In infantibus, et perpetua amentia laborantibus nulla voluntate opus est; sed hi in fide, in voluntate Christi, et Ecclesiæ sacramentum recte suscipiunt (1). Adulti, qui integra mente sunt, habere debent intentionem sacræ in Ecclesia rei suscipiendæ (2); iis vero, quos ratio defecit, vel quod in amentiam inciderunt, vel quod vi graviore morbe opprimuntur, sacramenta tribuit Ecclesia, cum in vitæ discrimine versantur, modo, cum bene valebant, sacramenti suscipiendi voluntatem significaverint (3).

(1) *Can. 7, 8 et 74 dist. 4 de Consecr. cap. 5 de Baptismo*, Conc. Tridentinum *Sess. 7 de Baptism. Can. 15 et 14*, Catechismus Romanus *part. 2 cap. 2 §. 55*, S. Thomas in *Summa par. 5 q. 78 art. 9*.

(2) Quamquam enim sacramentum accipiens patiatur actionem, quam Minister exercet; non est tamen, inquit D. Thomas, in *Summa part. 5 quest. 68 art. 7, passio illa coacta, sed voluntaria, et ideo requiritur intentio recipiendi id, quod ei datur*. Vide etiam Decretalem Innocentii III. in *cap. 5 de Baptism.*

(3) Concilium Arausicanum I. *Can. 12 apud Labbæum tom. 4 col. 703 ed. Venet. S. Leo M. Ep. 84 ad Theodor. Epis. cap. 4 pag. 529 par. 2 opp. edit. Romæ 1755*. S. Thomas *Opus. 65 §. de Extrem. unct. et in Summa par. 5 quest. 68 art. 12*. Catechismus Romanus *par. 2 cap. 2 §. 59*. Rituale Pauli V. *Tit. de Baptismo Adultorum*. Quod si voluntas, quam pridem habebat æger, aut amens, ita incerta sit, et obscura, ut nemo de ea testimonium ferre possit, tunc morienti danda potius, quam deneganda sacramenta, censet Augustinus de *Conjug. adulterin. lib. 1 cap. 26 col. 403 opp. tom. 6 edit. Venet. 1751*; licet alii id quidem negent ex illo Christi præcepto apud Matthæum VII. 6. *Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos.*

18. Sacramentorum omnium, uti diximus, Auctor Christus (1), ipseque constituit singulorum materias, et formas, quæ *substantiales* dicantur (2). Quæ à Christo sunt constituta, mutari ab Ecclesia nequeunt; sed tamen ipsa potest, salva sacramentorum substantia, quibusdam addere certas condiciones, quas omnino servare oportet, ut sacramentum valeat (3). Ritus etiam, et cæremonias sacramentorum, accepta à Christo potestate, Ecclesia constituit (4), et hi ritus, ac cæremoniæ sin piaculo omitti non possunt; quamquam si omittantur, valeat sacramentum, quoniam intimam rei naturam non attingunt (5).

(1) *Si quis dixerit*, inquit Synodus Tridentina *Sess. 7 can. 1 de Sacram. in gener., omnia sacramenta novæ legis non fuisse à Jesu Christo Domino nostro instituta, anathema sit*. Quibus verbis Synodus catholicum dogma stabilivit, sed expresse noluit definire, mediata ne, an immediata omnium sacramentorum institutio à Christo sit repetenda. Nam Alexander de Hales, Hugo à S. Victore, Petrus Lombardus, alique nonnulli Theologi Concilio Tridentino antiquiores putarunt, confirmationis, et extremæ unctionis immediatum auctorem non esse Christum, quoniam nullus est Scripturæ locus, quo hæc divina institutio referatur. Tridentina, inquam, Synodus id expresse noluit definire, sed tamen multa sparsim constituit, ex quibus patet, Christum immediatum omnium sacramentorum auctorem esse habendum; in primis autem *Sess. 14 cap. 1 de Extrem. unct.* expressis verbis declaravit, sacramentum extremæ unctionis fuisse à *Christo Domino nostro institutum, et à B. Jacobo Apostolo promulgatum*. Quibus verbis Christo institutio, Jacobo tantum promulgatio tribuitur. Atque omnes quidem, qui post Concilium Tridentinum floruerunt, Theologi immediatum omnium sacramentorum auctorem Christum esse defendunt, et contrariam sententiam vix jam temeritatis notam effugere posse sentiunt. Consule Tournelyum *Prælect. Theolog. de Sacram. in gener. quest. 5 art. 1*, Jueninium de *Sacram. dissert. 1 quest. 4 de Sacram. in gener. et Drouvenium de Re Sacrament. lib. 1 quest. 6 per tot.* Neque obest silentium Scripturæ, cum id doceat divina traditio, ac verbum Dei sive scriptum sive traditum parem habeat auctoritatem, et hæc referendus D. Thomas in *Summa par. 5 quest. 64 art. 2 ad. 2.*

(2) Atque hæc quidem, quæ à Christo stabilita est materia, et forma sacramentorum, quæ *substantialis* dicitur, mutari non potest. Ita in Baptismo alia nequit adhiberi materia, quam aqua naturalis, neque aliis verbis hoc sacramentum conferri potest, quam illis, quæ Christus constituit, scilicet *in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*. Modo tamen integra sit materiæ, et formæ substantia, veritati sacramenti nihil detrahit mutatio, quæ *accidentalis* dicitur. Ita in baptismo nihil refert, num aqua sit frigida, an calida, atque in Eucharistia tum azymum, tum fermentum rite consecratur. Similiter Græci in quibusdam sacramentis adhibent deprecativam formam, quæ Latinis indicativa est; sed utraque forma vim eandem habet, et utraque eodem redit; licet verba diversa sint, Confer Jueninium de *Sacram. dissert. 1 quest. 5 cap. 5*, et Drouvenium de *Re Sacrament. lib. 1 quest. 1 cap. 1 §. 5.*

(3) Conc. Trident. *Sess. 21 cap. 5 de Communionem.*

(4) Apostolos sacrorum rituum institutorum potestatem à Christo accepisse, manifestum est ex Paulo I *ad Corinth XI*, ubi postquam multa de Eucharistiæ institutione, ejusque celebratione, à Domino accepta, præscripsit, cetera, inquit *vers. 34, cum venero disponam*. Ipsa hæc verba expendenti Augustino *Ep. 54 seu lib. 1 ad inquisit. Januar. cap. 6 col. 127 tom. 2 opp. ed. Maurin. Venet. 1729*, videtur Dominus ideo non præcepisse quo deminceps ordine sumeretur Eucharistia, ut Apostolis, per quos ecclesias dispositurus erat, servaret hunc locum. Atqui potestatem à Christo datam Apostolis in spiritali fidelium regimine, legitima successione ad Ecclesiam transmissam, inter omnes constat. Atque hanc sibi quidem inesse potestatem, Ecclesia et declaravit, et factis demonstravit. Synodus Tridentina *Sess. 21 cap. 2 declarat, hanc potestatem perpetuo in Ecclesiæ fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, et locorum varietate, magis expedire judicaret*. Quam potestatem habere se Ecclesia verbo declaravit, eamdem quovis tempore exercuit, uti ex antiquis Scriptorum Ecclesiasticorum monumentis perspicuum est. S. Justinus M. *Apol. 1 num. 65 pag. 82 seqq. ed. Paris. 1742* cæremonias memorat ab Ecclesia præscriptas in Eucharistia conficienda, ac distribuenda. Baptismi ritus describit Tertulianus de *Baptismo num. 7 et seq. pag. 226 ed. Ven. 1744*. Cyrillus Hierosolymitanus in suis mystagogicis catechesibus cæremonias, quæ apud orientales vigeant, catechumenos docet. Augustinus non semel explicat vim exorcismorum, qui ante Baptismum adhibebantur. Mitto ceteros Patres: tantum indicabo testimonium Tertuliani, qui *lib. de Corona cap. 3 pag. 102 edit. cit. traditionis necessitatem vindicat, exemplo rerum multarum, quas sua ætate Ecclesia observabat, quamquam scriptæ non essent. Dissert. 1 quest. 3 cap. 3*. Idem quoque confirmant Euchologia Græcorum, et Rituales libri Latinorum, ex quibus intelligimus, multas lapsu temporum cæremonias ab Ecclesia institutas, earumque observandarum legem ministris impositam. Confer Cl. Zaccariam *Bibliothec. Ritual. dissert. 1 de Jur. liturgic. tom. 1*. Jo. Laurentium Bertium de *Theolog. discipl. lib. 50 cap. 25 tom. 6*, et Salam in *Not. ad Bonam rer. liturg. lib. 1 cap. 18 §. 1 pag. 2 tom. 1 edit. Taurin. 1749*, ubi plura etiam describuntur testimonia hæreticorum, qui hanc veritatem plus semel fateri debuerunt.

(5) Conc. Tridentinum *Sess. 7 de Sacram. in gener. Can. 43*. Catechismus Romanus *par. 2 cap. 1 §. 48*. Quid tamen agendum sit, cum necessitas non omnes adhiberi sinit cæremonias ab Ecclesia præscriptas, rituales libri demonstrant.

49. Ab ipsa sane Apostolorum ætate sacramentis extrinsecus accesserunt solemnes quidam ritus, et cæremonia, quibus major ipsis adjungitur reverentia, et eorum sanctitas alius in hominum animis imprimitur, et necessarius in Ecclesia ordo sustentatur (1). Earum cæremoniarum non eadem omnium antiquitas est. Quædam enim ab ipsis Apostolis originem repetunt (2), atque has propter auctoritatem, unde manarunt, ubique retinet, ac diligenter custodit Ecclesia, quamquam sacramenti naturam non constituent. Sic ex. gr. signum crucis in

omnium administratione sacramentorum ubique præscribitur (3), et ubique etiam sacramentorum materiæ mysticis benedictionibus consecrantur.

(1) Confer Concilium Tridentinum *sess. 22 cap. 5 de Sacrific. Miss.*, et Catechismus Romanum *lib. 2 cap. 1 §. 48*; et confer Drouvenium de *Re Sacrament. lib. 1 q. 7*, et Gagliardum *instit. Canonic. lib. 2 tit. 3*, qui de sacris his ritibus, et cæremoniis late contra hæreticos disputant.

(2) Protrita est Augustini *ep. 54 ad Januar. num. 1 opp. tom. 2 col. 124 ed. Venet. cit. regula*, quod ab Apostolis repetenda sunt ea, quæ semper in Ecclesia observata esse constat, et quorum initium demonstrari non potest. Atque huc refer Tertulianum de *Corona cap. 4 pag. 102 ed. Rigaltii Paris. 1675*, S. Basilium de *Spiritu Sanct. cap. 27 tom. 3 opp. pag. 55 ed. Paris. cit.*, S. Cyprianum *ep. 65 ad Cæcilium pag. 100 ed. Rigaltii Paris. 1666*.

(3) *Quod signum nisi adhibeatur*, inquit Augustinus *Tract. 118 in Joan. col. 801 opp. tom. 3 par. 2 ed. Maurin. Venet. 1750, sive frontibus erudentium, sive ipsi aquæ, qua regenerantur, sive oleo, quo chrisma te unguuntur, sive sacrificio, quo aluntur, nihil eorum rite perficitur*.

20. Quasdam autem cæremonias consequenti ætate adjunxit Ecclesia, et hæc quidem non eadem ubique sunt. Nam suos habent peculiare ritus Latini, Græci, Orientales: quin et in Occidente non una omnium Ecclesiarum ea in re consensus est. Non enim in omnibus rebus iidem sunt ritus Ecclesiæ Romanæ, Mediolanensis, Hispanæ, Gallicanæ; quod in ceteris etiam Orientis, atque Occidentis partibus evenire, ex omnium libris ritualibus compertum est. Romana Ecclesia, reliquarum mater, et magistra, permittit, aut tolerat hanc rituum diversitatem, quæ non officit unitati fidei (1), quæ omnibus una est, licet dissimiles sint populorum mores, et consuetudines (2).

(1) *In una fide nihil officit Sanctæ Ecclesiæ consuetudo diversa*, inquit S. Gregorius M. *ep. 45 ad Leandr. lib. 1 col. 532 tom. 2 opp. ed. Maurin. Paris. 1705*. Ad hunc locum pertinet etiam Augustinus *ep. 56 ad Casulanum c. 9 col. 77 tom. 2 ind. ed. Venet.* cum ait: *Omnis enim pulchritudo filia Regis intrinsecus; illæ autem observationes, quæ variæ celebrantur, in ejus veste intelliguntur. Unde ibi dicitur: in simbriis aureis circumamicta varietate*. Vide etiam S. Hieronymum *ep. 75 ad Licinium Boeticum n. 6 col. 452 opp. tom. 1 edit. Vallarsii Veronæ 1754*.

(2) De Græcis, qui Latinis subjecti Episcopis in Italia, finitimisque insulis commorantur, multæ sunt editæ Summorum Pontificum constitutiones, per quas ipsis sui ritus permittuntur, ac præterea cavetur, ut neque Græcus ad Latinum ritum, neque Latinus ad Græcum sine auctoritate Sedis Apostolicæ transire possit. Sed omnium celeberrima est *Constitutio Etsi pastoralis* 57. Benedicti XIV *tom. 1 ejus Bullar. pag. 101. ed. Rom. seu Venet. 1754*, quæ omnia, quæ ad hanc rem pertinent, accurate explicata, ac definita sunt.